

Stowarzyszenie Sieć Obywatelska
Watchdog Polska
ul. Ursynowska 22/2
02-605 Warszawa

Warszawa, 12 września 2016 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

W imieniu Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska (dalej: Stowarzyszenie) pragniemy zasygnalizować oraz prosić o interwencję Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie niezgodnego z prawem ograniczania dostępu do informacji publicznej dziennikarzom.

Dziennikarz lokalny – Pan (...), działając jako redaktor naczelny portalu (...) portalu (...) oraz portalu (...) zwrócił się z wnioskami o udostępnienie informacji publicznej m.in. do (...) oraz (...).

W postępowaniu wywołanym jednym z takich wniosków, wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie (dalej: WSA) z dnia 15 lipca 2016 r. (sygn. akt II SA/Kr 268/16) Sąd co prawda uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję (...), jednakże w uzasadnieniu orzeczenia wskazał, iż w przedmiotowej sprawie doszło do uchybienia w postaci braku udokumentowania przez podmiot występujący z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej reprezentowania prasy. W ocenie WSA: *„Konieczność udokumentowania działania w imieniu prasy istnieje także wówczas, gdy wniosek dotyczy udzielenia prasie informacji publicznej w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej, co wynika z art. 3a u.p.p. **Konieczność udokumentowania przez podmiot występujący z wnioskiem o udzielenie informacji publicznej reprezentowania prasy, skoro na tę okoliczność we wniosku wskazuje, nie stanowi zawężenia uprawnień prasy do informacji publicznej wynikających z przepisu art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej.** Udokumentowanie powyższej okoliczności nie powinno nastęrczać zasadniczo żadnych trudności, a jego wykonanie czyniłoby organ zobowiązanym do realizacji wniosku o udzielenie żądanej informacji przy ocenie, że ma ona charakter informacji publicznej”*.

Jeszcze przed uprawomocnieniem w/w wyroku, kierując się wskazówkami Sądu, (...) wezwał Pana (...) do wykazania, iż jest on przedstawicielem prasy (pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpoznania). Od powołanego orzeczenia wniesiona została jednak skarga kasacyjna, w której zakwestionowana została również wykładnia przyjęta w tymże zakresie.

W postępowaniu ze skargi wniesionej w przedmiocie wyznaczenia przez (...) opłaty za udostępnienie informacji publicznej, WSA w Krakowie postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2015 r. (sygn. akt II SA/Kr 892/16) odrzucił zaś skargę dziennikarza, z uwagi na nieuzupełnienie jej braków, poprzez złożenie dokumentu bądź jego uwierzytelnionego odpisu, wykazującego, iż Skarżący jest Redaktorem Naczelnym portalu (...). Mimo, iż Pan (...) za pomocą systemu e-PUAP przesłał do WSA kopie postanowień Sądu Okręgowego, Sąd uznał, iż działanie takie nie stanowi prawidłowego uzupełnienia braków formalnych. Od postanowienia tego wniesione zostało zażalenie do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: NSA).

Niestety, na chwilę obecną zasadniczo przy każdej skardze wniesionej do sądu administracyjnego, (...) wzywany jest do udowodnienia, iż posiada status przedstawiciela prasy. Za kolejny przejaw takiej praktyki należy uznać bowiem sprawy zainicjowane skargami na (...) o sygn. akt. II SAB/Kr 140/16, II SAB/Kr 141/16, II SAB/Kr 146/16, w których Sąd wezwał już Skarżącego do wykazania w/w kwestii. W tym miejscu powstaje zatem uzasadniona obawa, iż także wymienione sprawy nie zostaną rozpoznane merytorycznie, a odrzucone przez WSA w Krakowie.

Stowarzyszenie pragnie podkreślić, iż w zakresie przedstawionego problemu, zarówno działania podejmowane przez podmioty zobowiązane do udostępnienia informacji publicznej, jak również sądy administracyjne, w sposób niezgodny z przepisami Ustawy o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2015 poz. 2058, dalej: u.d.i.p.) oraz Ustawy Prawo prasowe (Dz.U. 1984 Nr 5, poz. 24) prowadzą do ograniczenia prawa do informacji.

Zgodnie z art. 3a Prawa prasowego (Dz.U. 1984 Nr 5, poz. 24): „*W zakresie prawa dostępu prasy do informacji publicznej stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*”. Biorąc zatem pod uwagę treść powołanego przepisu, należy zauważyć, iż wskazuje on jedynie, iż w zakresie informacji publicznej prasa korzysta z reżimu u.d.i.p. Zgodnie natomiast z art. 2 ust. 2 u.d.i.p. „*od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego*”. Co za tym idzie, obowiązek każdorazowego udowodniania, iż wnioskodawca reprezentuje prasę stoi w sprzeczności z powołanym przepisem ustawy, nie znajdując jednocześnie żadnego oparcia w przepisach prawa.

Prawo do informacji publicznej jest częścią wolności wypowiedzi, a zatem podlega szczególnej ochronie. Nikt nie może być pytany kim jest, po co korzysta z tego uprawnienia. Nadto właśnie uzyskiwanie informacji przez prasę (również bez podawania takich informacji) ma doniosłe znaczenia dla demokracji – krytyki właśnie władzy. Jak wskazuje N. Nabelec: „*W glosowanym orzeczeniu opisano krąg podmiotów, którym należy zapewnić silniejsze, w porównaniu do innych osób, gwarancje prawa otrzymywania informacji bez ingerencji władzy publicznej. Zwrócono uwagę na rolę gromadzenia informacji w pracy dziennikarzy działających w obronie praw człowieka. Następnie wskazano na podobieństwa, jakie zachodzą pomiędzy organizacjami działającymi w interesie społecznym a dziennikarzami, co prowadziło do konkluzji, że jednym i drugim należy zapewnić podobną ochronę, a ograniczenie dostępu do informacji publicznej jest dopuszczalne wyłącznie wówczas, gdy uzasadniają je ważne powody. Stwierdzenie Trybunału wywiera wpływ na wykładnię art. 10 ust. 2 EKPCz, który określa ograniczenia prawa wolności wyrażania opinii, w tym wolności otrzymywania informacji.*”¹.

Biorąc pod uwagę powyższe wnosimy o niezwłoczną interwencję Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie przedmiotowego problemu oraz przystąpienie do wymienionych postępowań przed WSA w Krakowie.

¹ N. Nabelec, Prawo do informacji publicznej na gruncie art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Glosa częściowo krytyczna do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 17 lutego 2015 r. w sprawie Guseva przeciwko Bułgarii, skarga nr 6987/07, w: Glosy wybranych orzeczeń dotyczących prawa do informacji, red. B. Wilk, S. Osowski, Warszawa 2016, str. 56.